

8 Polska pod okupacją

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXXIII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Uczeń:

- 1) porównuje założenia i metody polityki niemieckiej i sowieckiej w okupowanej Polsce;
- 2) wymienia przykłady zbrodni niemieckich i sowieckich – zarówno tych o wymiarze ogólnokrajowym (np. zbrodnia katyńska, Auschwitz-Birkenau), jak i regionalnym (np. Palmiry).

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- miejsca największych kaźni narodu polskiego,
- daty: IV 1940, VI 1940, 1940, 1941, 1942,
- postacie: Czesławy Kwoki, Ireny Sendler, Jana i Antoniny Żabińskich.

ROZUMIE

- pojęcia: Generalne Gubernatorstwo (GG), Palmiry, „Generalny plan wschodni”, „Żegota”, szmuglowanie, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, sowietyzacja, deportacja,
- cele niemieckiej polityki na podbitych ziemiach polskich,
- różnicę między obozem koncentracyjnym a obozem zagłady,
- cele radzieckiej polityki na podbitych ziemiach polskich.

POTRAFI

- przedstawić podział ziem polskich między Trzecią Rzeszę i ZSRR po klęsce kampanii wrześniowej,
- wskazać na mapie miejsca największych kaźni narodu polskiego i żydowskiego,
- przedstawić różne formy represji stosowanych wobec narodu polskiego na ziemiach wcielonych do Trzeciej Rzeszy,
- przedstawić różne formy represji stosowanych wobec narodu polskiego w Generalnym Gubernatorstwie,
- przedstawić działalność nazistów w byłym niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym i zagłady Auschwitz-Birkenau,
- przedstawić różne postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu,

- opowiedzieć o działalności Polaków ratujących Żydów podczas okupacji,
- przedstawić różne formy represji stosowanych wobec narodu polskiego na ziemiach okupowanych przez ZSRR,
- ocenić politykę Hitlera i Stalina wobec narodu polskiego.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne.

I. Wprowadzenie

Podajemy temat i cele lekcji.

Prosimy uczniów o przypomnienie głównych założeń nazizmu i komunizmu. Informujemy ich, że na zajęciach dowiedzą się, w jaki sposób te ideologie wcielano w życie na ziemiach polskich zajętych podczas kampanii wrześniowej.

II. Rozwinięcie

Przypominamy okoliczności, w jakich doszło do zakończenia działań zbrojnych na ziemiach polskich w październiku 1939 r., a następnie korzystając z mapy ściennej ziem polskich w okresie II wojny światowej oraz mapy w podręczniku (s. 58), omawiamy podział ziem polskich między Trzecią Rzeszę i ZSRR.

Formułujemy główne cele polityki Hitlera i Stalina wobec Polaków mieszkających na podbitych obszarach. Zwracamy uwagę na ich odmienne uzasadnienie. Według przywódcy Trzeciej Rzeszy Polacy należeli do gorszej rasy, a dla przywódcy ZSRR byli zaciekłymi wrogami komunizmu i reprezentantami bogatych warstw społecznych, które uciskały ukraińskich i białoruskich chłopów oraz robotników.

Dzielimy klasę na grupy i rozdajemy instrukcje ► .

Grupa I

Sporządźcie mapę mentalną do hasła głównego: *W cieniu swastyki. Ziemie wcielone do Trzeciej Rzeszy*. Uwzględnijcie wszystkie formy represji stosowane przez Niemców wobec narodu polskiego. Wykorzystajcie informacje z podrozdziału *W cieniu swastyki* (s. 58–59).

Grupa II

Sporządźcie mapę mentalną do hasła głównego: *W cieniu swastyki. Generalne Gubernatorstwo*. Uwzględnijcie wszystkie formy represji stosowane przez Niemców wobec narodu polskiego. Wykorzystajcie informacje z podrozdziału *W cieniu swastyki* (s. 59–60).

Grupa III

Sporządźcie mapę mentalną do hasła głównego: *W cieniu swastyki. Auschwitz-Birkenau*. Uwzględnijcie wszystkie informacje dotyczące okoliczności powstania oraz przeznaczenia obozu koncentracyjnego i obozu zagłady. Wykorzystajcie informacje z podrozdziału *Auschwitz-Birkenau* (s. 61).

Grupa IV

Sporządźcie mapę mentalną do hasła głównego: *W cieniu swastyki. Polacy wobec Holokaustu*. Uwzględnijcie różne postawy Polaków wobec tragedii narodu żydowskiego. Wykorzystajcie informacje z podrzdziału *Polacy wobec zagłady Żydów* (s. 62).

Grupa V

Sporządźcie mapę mentalną do hasła głównego: *Pod czerwoną gwiazdą*. Uwzględnijcie wszystkie formy represji stosowane przez Sowietów wobec narodu polskiego. Wykorzystajcie informacje z podrzdziału *Pod sowiecką okupacją* (s. 62–63).

Grupa VI

Sporządźcie mapę mentalną do hasła głównego: *Pod czerwoną gwiazdą. Katyń*. Uwzględnijcie wszystkie informacje dotyczące zbrodni dokonanej przez Sowietów na Polakach wziętych do niewoli przez Armię Czerwoną. Wykorzystajcie informacje z podrzdziału *Katyń* (s. 63–64).

Uczniowie pracują w grupach, a po upływie wyznaczonego czasu sprawozdawcy prezentują dorobek pracy poszczególnych zespołów.

W ramach podsumowania tematu wyświetlamy fragmenty filmu *Katyń* w reżyserii Andrzeja Wajdy, ukazujące postawy żołnierzy polskich i ich rodzin w obliczu brutalnej maszyny terroru kierowanej przez Sowietów.

Zwracamy także uwagę na zdjęcie Czesławy Kwoki (s. 61), jednej z milionów ofiar nazistowskiej maszyny terroru na ziemiach polskich. Przybliżamy losy dziewczynki, podkreślając fakt, że tragedia wojny i bestialstwo okupantów w takim samym stopniu dotykały dorosłych, jak i dzieci oraz młodzież.

Dodatkowo zachęcamy uczniów do wykonania ćwiczenia 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 23).

III. Podsumowanie

Na bazie poleceń A i B (s. 65) proponujemy uczniom przeprowadzenie dyskusji punktowanej (materiał dla nauczyciela) ► . W trakcie dyskusji uczniowie dokonują oceny polityki Trzeciej Rzeszy i ZSRR wobec Polaków.

Zachęcamy także uczniów do oceny różnych postaw i działań podejmowanych przez Polaków w obliczu zagłady Żydów.

Metody kontroli

Ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 21).

Praca domowa

Ćwiczenie 2 (zeszyt ćwiczeń, s. 22).

Materiał dla nauczyciela

Dyskusja punktowana

Jest to metoda, która może zastąpić tradycyjne odpytywanie uczniów. Jej zaletą jest przyzwyczajanie ucznia do prowadzenia dyskusji w kulturalny sposób oraz kształtowanie postawy szacunku wobec zdania innych osób. Ponadto dyskusja punktowana pozwala kształtować dwie ważne umiejętności: prezentowania własnych poglądów i kontrolowania czasu wypowiedzi.

Przebieg

1. Nauczyciel przedstawia temat dyskusji i zapoznaje uczniów z arkuszem oceny dyskusji punktowanej.
2. Ustala czas dyskusji.
3. Wybiera uczestników dyskusji (6–8 osób).
4. Każda osoba uczestnicząca w dyskusji otrzymuje punkty dodatnie lub ujemne, które nauczyciel wpisuje do arkusza. Punkty może przyznawać nauczyciel sam bądź wspólnie z uczniami przysłuchującymi się dyskusji.
5. Nauczyciel podsumowuje dyskusję i ocenia jej uczestników.